

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до проведення практичних занять з дисципліни

«СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок» всіх форм навчання

2024

Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Страховий менеджмент» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» всіх форм навчання. / Укладач: В.Г. Бабенко-Левада, Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2024.- 30 с.

Укладач: к.е.н., доцент В.Г. Бабенко-Левада

Рецензент: к.е.н., доцент О.В.Губарь

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент Н.Г.Фатюха

Затверджено
на засіданні кафедри
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Протокол № 13 від 19.06.2024 р.

Рекомендовано
до видання НМК ФЕУ
Протокол № 5 від 28.06.2024 р.

ЗМІСТ

	Передмова	4
Тема 1	<i>Сутність і значення страхового менеджменту</i>	5
Тема 2	<i>Ресурсний потенціал, структура й органи управління страховою організацією</i>	7
Тема 3	<i>Планування у страховій діяльності</i>	8
Тема 4	<i>Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту</i>	10
Тема 5	<i>Управління маркетинговою діяльністю в страховому бізнесі</i>	12
Тема 6	<i>Управління відбором ризиків на страхування</i>	14
Тема 7	<i>Урегулювання страхових претензій</i>	16
Тема 8	<i>Управління грошовими потоками страховика</i>	17
Тема 9	<i>Управління фінансовою надійністю страховика</i>	19
Тема 10	<i>Фінансовий моніторинг у страхових організаціях</i>	22
	Основні терміни дисципліни «Страховий менеджмент»	24
	Рекомендована література	28

ПЕРЕДМОВА

Практичні заняття є одним із найважливіших процесів і етапів навчального процесу. Вони сприяють опануванню теоретичними матеріалами лекційних занять та взагалі поглиблюють знання із дисципліни. Відповідно заняття вимагають до себе особливої уваги і викладачів, і студентів.

Приступати до практичних занять необхідно лише після лекційних занять з відповідної теми, а також після закріплення студентами знань при самостійному опрацюванні матеріалів.

Практичні заняття можуть проводитися під керівництвом викладача чи асистента в аудиторії, а також як домашні заняття студентів,

Завдання для практичних занять передбачені в розрізі всіх тем, що встановлені стандартом вищої школи і, зокрема, анотацією дисципліни. Завдання до кожної теми містять задачі та питання з теорії дисципліни за лекційним курсом.

У задачах надається інформація із питань конкретної теми із цифровими показниками та пояснення, які операції із цією інформацією необхідно здійснити, які показники визначити, який виконати аналіз, які зробити висновки тощо.

Якщо методика вирішення задачі вимагає особливого тлумачення, то до неї надаються розширені методичні вказівки і пояснення. При вирішенні такої задачі необхідно керуватися цими методичними вказівками.

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Завдання 1. Надати відповідь на запитання:

1. В чому полягає необхідність вивчення курсу “Страховий менеджмент” фахівцями фінансового профілю?
2. Що є об’єктом і предметом курсу “Страховий менеджмент”?
3. Які знання є базою для засвоєння курсу? Надати приклади з відповідних дисциплін.
4. Надати визначення страхового менеджменту.
5. Охарактеризувати аналітичні компетенції.
6. Охарактеризувати планово-проектні компетенції.
7. Охарактеризувати організаційні компетенції.
8. Охарактеризувати контрольні компетенції.
9. Охарактеризувати обліково-статистичні компетенції.
10. Назвати основні особливості організації страхування як виду підприємницької діяльності та протиріччя пов’язані з цим.
11. Охарактеризувати колісну відмінність в організації страхового бізнесу.
12. Назвати основні ознаки глобалізаційних процесів в світі.
13. Охарактеризувати вплив глобалізації на комерційне страхування.
14. У зв’язку з чим Україна донедавна знаходилася осторонь світового страхового господарства?
15. Які зміни в комерційному страхуванні варто очікувати після трансформації України до світової організації торгівлі?
16. Які зміни відбуваються після трансформації національного страхового ринку у світовий?
17. Надати визначення страхового ринку та назвати основних його учасників.
18. Що собою представляє інфраструктура страхового ринку?
19. Назвати і охарактеризувати основні проблеми щодо функціонування інфраструктури страхового ринку України.
20. В чому полягає слабкість існуючої системи страхового менеджменту в Україні?
21. Які існують напрямки удосконалення існуючої системи

страхового менеджменту з боку держави?

22. Які існують напрямки удосконалення існуючої системи страхового менеджменту з боку приватних страховиків?

23. Чому український уряд не надав фінансової допомоги вітчизняним страховикам під час кризи?

Завдання 2. Вирішити задачі:

Задача 1. Знайти прибуток від страхової діяльності за такими даними:

- зароблені страхові премії - 150 тис. грн.;
- комісійні винагороди за перестраховання - 10 тис. грн.;
- частки страхових виплат, сплачені перестраховиками - 15 тис. грн.;
- повернуті суми із централізованих страхових резервів - 7 тис. грн.;
- виплати страхових сум та страхових відшкодувань - 125 тис. грн.;
- повернуті суми з технічних резервів - 11 тис. грн.;
- витрати на ведення справи - 25 тис. грн.;
- відрахування у централізовані страхові позовні фонди - 10 тис. грн.

Задача 2. Протягом місяця страхова компанія реалізувала страхові поліси по страхуванню від нещасних випадків на суму 10000 грн., отримала дохід від оренди у сумі 5000 грн., та реалізувала автомобіль, що був власністю компанії за ціною 27000 грн. На приведені операції бухгалтер нарахував податок на додану вартість відповідно: 2000 грн.; 1000 грн.; 5400 грн. Загальні зобов'язання по ПДВ за даний місяць склали 8400 грн. Вказати, чи правомірні дії бухгалтера. Якщо ні, вказати правильну суму та обґрунтувати її.

Задача 3. Фінансова звітність страхової компанії за звітній квартал містить в собі наступні дані:

- балансовий прибуток - 25 тис. грн.;
- зароблені страхові премії (внески) - 101 тис. грн.;
- надходження від інвестиційної діяльності - 7 тис. грн.;
- витрати на здійснення інвестиційних операцій - 0,5 тис.

грн.;

- сума податку на прибуток - 7,5 тис. грн.

Визначити, чи правильно обраховано податок на прибуток. Якщо ні, обрахувати податок на прибуток за звітний квартал за приведеними даними.

ТЕМА 2. РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, СТРУКТУРА Й ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Завдання 1. Надати відповідь на запитання:

1. Охарактеризувати склад основних ресурсів страховика.
2. Які завдання стоять перед менеджментом страховика в управлінні фінансовими ресурсами?
3. Що виступає критерієм оцінки використання будь-якого ресурсу страхової компанії?
4. Які основні вимоги ставляться до створення страхових компаній?
5. В чому полягає відмінність між філіями і представництвами страхових компаній?
6. Що собою представляють агентства страхових компаній?
7. Охарактеризувати принципи управління страховою компанією.
8. На яких засадах будуються відносини страховика з його структурними підрозділами?
9. Чому гроші поступово перестають бути головним стимулом для роботи при переході від індустріальної економіки до економіки знань?
10. Які фактори заохочення (матеріальні чи нематеріальні) є в середньому більш визначальними в українських умовах?

Завдання 2. Вирішити задачі:

Задача 1. Розрахувати розмір зароблених страхових премій за наступними даними:

- резерв незароблених премій на початок звітного періоду -

10000 тис. грн.;

- резерв незароблених премій на кінець звітного періоду -

9000 тис. грн.;

- страхові премії, що надійшли у звітному періоді - 15000 тис.

грн.;

- страхові премії, передані в перестраховання - 3000 тис. грн.

Дати визначення заробленої та незаробленої премії, вказати на їх вплив на формування фінансового результату страхової компанії.

Задача 2. Дані про фінансові результати компанії, яка здійснює ризикове страхування:

- надходження страхових премій - 10 млн. грн.;

- передано в перестраховання резидентам - 2 млн. грн.;

- передано в перестраховання нерезидентам - 1 млн. грн.;

- дохід від інвестиційної діяльності 3 млн. грн.;

- загальні витрати компанії - 4 млн. грн.

Знайти загальну суму податку на прибуток.

Задача 3. В минулому періоді було застраховано 1000 страхових об'єктів, а зафіксовано 50 страхових випадків. Страхова сума за усіма договорами страхування дорівнювала 10000 грн. В 5 випадках було виплачено 100 % страхової суми, в 10 випадках - 50 %, в 20 випадках - 25 %, в 15 випадках - 10 %. Розрахувати загальну суму страхового фонду і розмір нетто-премії на один об'єкт. Визначити економічну сутність нетто-премії.

ТЕМА 3. ПЛАНУВАННЯ У СТРАХОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Завдання 1. Надати відповідь на запитання:

1. Яка концепція покладена до обґрунтування необхідності формування стратегії страхової компанії і розробки стратегічного плану її діяльності?

2. Дати визначення стратегії в управлінні страховою компанією.

3. Що собою представляє стратегічний фактор конкурентної переваги фірми?

4. Навести приклади стратегічних факторів конкурентної пе-

реваги фірми на макро- і мікрорівнях.

5. Охарактеризувати кожну складову системи стратегічного управління страховою компанією
6. Що собою представляє місія страхової компанії?
7. Що собою представляє і з яких елементів складається бачення розвитку страхової компанії?
8. Якими можуть бути стратегічні цілі страхової компанії?
9. Якими фінансовими показниками можуть вимірюватися результати досягнення стратегічних цілей?
10. Провести РЕ8Т-аналіз зовнішнього середовища України та оцінити його вплив на стратегічний розвиток страхових компаній. ,
11. В чому полягає основний зміст збалансованої системи показників і яку роль вона може відігравати в стратегічному управлінні страховою компанією?
12. Які критичні зауваження можна поставити до збалансованої системи показників?
13. Чому збалансована система показників найкраще може застосовуватися саме в фінансових установах (в тому числі в страхових компаніях) ?
14. Охарактеризувати кожен з принципів управління страховою компанією на основі збалансованої системи показників.
15. Охарактеризувати напрямки реалізації фінансової складової бізнес-стратегії для типової страхової компанії.
16. Охарактеризувати кожен з 12 елементів внутрішніх біз- нес- процесів страхової компанії.

Завдання 2. Вирішити задачі:

Задача 1. Базова нетто-премія за договором страхування від нещасного випадку дорівнює 20 грн., ризикова надбавка - 40 %. Частка навантаження в бруто-премії складає 10 %. Передбачається знижка за беззбиткове страхування:

- після першого року - у розмірі 10 % від ризикової надбавки;
- після другого року - у розмірі 20 % від ризикової надбавки;
- після третього року - у розмірі 30 % від ризикової надбавки.

За таких умов розрахувати бруто-премію в першому, другому, третьому і четвертому роках страхування (страхувальник користується знижкою, оскільки в жодному з періодів не отримував

страхового відшкодування).

Задача 2. Розрахувати брутто-премію на ризикове страхування за таких даних:

- страхова сума - 200000 грн.;
- нетто-премія - 5 %;
- частка навантаження в брутто-премії 10 %.

Дати відповідь на такі питання:

Що собою представляє брутто-премія?

Що собою представляє нетто-премія?

Що собою представляє навантаження?

Який відсоток навантаження слід вважати нормальним?

Задача 3. Розрахувати нетто-ставку за договором ризиково- го страхування за наступними даними:

Збитковість першого року - 0,24 грн.

Збитковість другого року - 0,30 грн.

Збитковість третього року - 0,22 грн.

Збитковість четвертого року - 0,27 грн.

Збитковість п'ятого року 0,31 грн.

ТЕМА 4. КОМУНІКАЦІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Завдання 1. Надати відповідь на запитання:

1. Охарактеризувати склад доходів страховика.
2. В який спосіб формується дохід від страхової діяльності?
3. Яка складова доходу є первинною?
4. Охарактеризувати можливі стратегії управління доходом страхової компанії.
5. Охарактеризувати витрати страховика за основними групами.
6. Яке співвідношення між витратами страховика може вважатися оптимальним ?
7. Які особливості формування страхових тарифів в обов'язкових видах страхування?

8. Як групуються витрати при обчисленні прибутку від страхової діяльності?
9. Яким чином формується прибуток від страхової діяльності страховика?
10. В чому полягає особливість формування прибутку від страхової діяльності?
11. Що собою представляє зароблена премія і в який спосіб вона обраховується?
12. Якщо страховий і фінансовий ринки є розвиненими, яка частка прибутку страховика має бути більшою? Обґрунтуйте відповідь.
13. Охарактеризуйте загальні етапи інвестиційного процесу страхової компанії.
14. Які відмінності мають бути у інвестиційних портфелях компаній, що здійснюють ризикове страхування та тих, що здійснюють страхування життя?
15. Зважаючи на реалії українського фінансового ринку, сформууйте інвестиційний портфель для компаній: з ризикового. страхування; зі страхування життя.
16. Які існують особливості оподаткування страхових компаній?
17. Яким чином оподатковується податок на прибуток страхової компанії?

Завдання 2. Вирішити задачі:

Задача 1. Активи компанії дорівнюють 40000 тис. грн. з них нематеріальні активи 5 тис. грн. Загальні зобов'язання страхової компанії дорівнюють 10000 тис. грн. Розрахувати нормативний запас платоспроможності, якщо:

- отримано страхових премій - 20000 тис. грн., з них передано в перестраховання 9000 тис. грн.;

- виплачено страхових відшкодувань 18000 тис. грн., з них компенсовано перестраховиками 3000 тис. грн.

Вказати умови, коли страхова компанія вважається платоспроможною і написати формулу визначення фактичного запасу платоспроможності.

Задача 2. Знайти суму нетто-активів компанії за наступними

даними:

- основні засоби - 5 млн. грн.;
- нематеріальні активи - 0,5 млн. грн.;
- довгострокові фінансові інвестиції - 1 млн. грн.;
- поточні фінансові інвестиції - 4 млн. грн.;
- інші активи - 2 млн. грн.;
- страхові резерви - 6 млн. грн.;
- інші зобов'язання - 2 млн. грн.

Навіщо розраховуються нетто-активи страхової компанії? Що собою представляють дозволені активи страховика?

Задача 3. Страхова компанія, яка здійснює ризикове страхування, має наступну структуру активів і джерел їх фінансування:

Активи:

- Основні засоби - 30 %;
- Довгострокової фінансові інвестиції - 30 %;
- Поточні фінансові інвестиції - 5 %;
- Дебіторська заборгованість - 15 %;
- Грошові кошти - 10 %;
- Інші оборотні активи - 10 %.

Пасиви:

- Власний капітал - 20 %;
- Страхові резерви - 70 %;
- Інші поточні зобов'язання - 10 %.

Зробити висновок про платоспроможність страхової компанії, виходячи зі співвідношення між структурою її активів і пасивів.

В чому полягає основна відмінність в розміщенні коштів компаній, які здійснюють ризикове страхування, і тих, що здійснюють страхування життя?

ТЕМА 5. УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

Завдання 1. Надати відповідь на запитання:

1. *Визначити зміст маркетингу в страховій компанії.*
2. Вказати мету та особливості організації маркетингу страховика, з чого вони витікають?
3. Охарактеризувати стратегічний, оперативний та організаційний маркетинг.
4. Як можна структурувати маркетингову політику страхової компанії?
5. Що собою представляє страхове поле?
6. Охарактеризувати етапи проведення маркетингового дослідження.
7. В яких напрямках може проводитися маркетингове дослідження?
8. Які види страхової реклами існують (навести приклади).
9. В чому полягає відмінність в реалізації нових страхових послуг перед тими, що вже продавалися страховою компанією?
10. Що собою представляє непряма реклама страхових послуг і наскільки вона ефективна?
11. Вказати і охарактеризувати причини виникнення і поширення Bancainssurance
12. Якими є переваги застосування Bancainssurance для страхової компанії і для банку?
13. В яких формах може здійснюватися співпраця між банками і страховими компаніями?
14. Які недоліки містить в собі Bancainssurance як канал реалізації страхових послуг?
15. Які недоліки Bancainssurance можна вважати головними, а які - другорядними?
16. Які недоліки Bancainssurance як каналу реалізації страхових послуг притаманні саме Україні?

Завдання 2. Вирішити задачі:

Задача 1. Страхова компанія, яка здійснює страхування життя, має за звітний період такі облікові дані:

- сума активів - 20 млн. грн., з них нематеріальні активи - 1 млн. грн.;
- сума довгострокових (математичних) резервів - 13 млн. грн.
- сума резерву належних виплат - 1 млн. грн.;

- сума інших зобов'язань - 2 млн. грн.

Визначити, чи є дана компанія платоспроможною.

Задача 2. Звітні дані страхової компанії:

- нематеріальні активи - 0,8 млн. грн.;
- нерухомість - 20 млн. грн.;
- інші основні засоби - 8 млн. грн.;
- інвестиції в акції - 8 млн. грн.;
- інвестиції в облігації - 10 млн. грн.;
- поточні фінансові інвестиції - 10 млн. грн.;
- грошові кошти - 13 млн. грн.;
- дебіторська заборгованість - 3 млн. грн.;
- запаси - 0,5 млн. грн.

Зробити висновок про платоспроможність компанії.

Задача 3. Провівши оцінку активів трьох страхових компаній, аналітики подали звіт, в якому, зокрема, визначалося:

компанія А: реальна вартість - 70 млн. грн.; балансова вартість - 100 млн. грн.;

компанія Б: реальна вартість активів - 150 млн. грн.; балансова вартість - 180 млн. грн.;

компанія В: реальна вартість активів - 120 млн. грн.; балансова вартість - 160 млн. грн.

Визначити, яку з компаній можна вважати більш платоспроможною за критерієм якості активів.

ТЕМА 6. УПРАВЛІННЯ ВІДБОРОМ РИЗИКІВ

Завдання 1. Надати відповідь на запитання:

1. Розкрити зміст понять: невизначеність; математична імовірність; статистична імовірність; експертна імовірність; ризик.
2. Яким чином ризики класифікують за їх величиною?
3. Що собою представляють антропогенні ризики? Навести приклад.
4. Що собою представляють природні ризики? Навести приклад.
5. Чи може мати місце ситуація поєднання природного та

антропогенного ризиків?

6. В чому полягає відмінність між чистими і спекулятивними ризиками?
7. Чи підлягають спекулятивні ризики страхуванню?
8. Надати визначення актуарних розрахунків і вказати мету їх проведення.
9. Що собою представляє актуарна калькуляція?
10. Вказати на особливості, які необхідно враховувати при проведенні актуарних розрахунків.
11. Назвати завдання проведення актуарних розрахунків.
12. Чи може страхова угода бути укладеною в ста формі?
13. Які види страхових угод існують?
14. В яких випадках страхова угода може вважатися недійсною?
15. Охарактеризувати кожний етап у виплаті страхового відшкодування.

Завдання 2. Вирішити задачі:

Задача 1. Страхова компанія А має за звітний період надходження страхових премій в сумі 1000 тис. грн., здійснення страхових виплат - в сумі 5 тис. грн.

Страхова компанія Б має за звітний період надходження страхових премій в сумі 1050 тис. грн., здійснення страхових виплат - в сумі 600 тис. грн.

Розрахувати показник рівня виплат і зробити висновки про роботу страхових компаній.

Задача 2. Порівняти фінансову надійність компанії А і Б за критерієм формування страхового тарифу за наступними даними:

компанія А: середній тариф - 4,8 %, кількість застрахованих об'єктів 50000 шт.

компанія Б: середній тариф 2,6 %, кількість застрахованих об'єктів 30000 шт.

Яка структура побудови страхового тарифу?

Задача 3. Провести розрахунок і вказати порядок прийняття на страхування ризику зі страховою сумою 100 млн. грн. Для страхової компанії з наступними фінансовими показниками:

Статутний капітал - 7000 тис. грн.;

Вільні резерви - 3000 тис. грн.;

Страхові резерви - 50000 тис. грн.

Яка норма перестраховування вважається нормальною для українських умов?

ТЕМА 7. УРЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВИХ ПРЕТЕНЗІЙ

Завдання 1. Надати відповідь на запитання:

1. Що собою представляє страхова претензія? Чи завжди наявність страхової претензії є підставою для витати страхового відшкодування?
2. Яка мета діяльності служби врегулювання страхових претензій і яким є склад її працівників?
3. Які завдання ставляться перед службою врегулювання страхових претензій?
4. Що є результатом роботи служби врегулювання страхових претензій?
5. Які обставини з'ясовуються при проведенні страхових розслідувань?
6. Чи залежить страхове розслідування від виду страхування?
7. Охарактеризувати норми Закону України "Про страхування", які регулюють відносини при врегулюванні страхових претензій.
8. Які вимоги ставляться цедентом до цесіонарія з точки зору врегулювання страхових претензій?
9. Охарактеризувати етапи врегулювання страхової претензії між перестраховальником і перестраховиком?
10. В чому полягає основна проблема щодо врегулювання страхових претензій між перестраховальником і перестраховиком і якими є шляхи її вирішення?
11. Що собою представляє асистанс-послуга та хто виступає її учасниками?
12. Чим відрізняється врегулювання претензій в рамках асис- танс- послуги від інших видів страхування?
13. Охарактеризувати бізнес-процес врегулювання збитків за участі асистанс-компанії.

Завдання 2. Вирішити задачі:

Задача 1. Страхова компанія, яка здійснює страхування життя, інвестувала кошти страхових резервів в сумі 10 млн. грн., терміном на 1 рік за ставкою 15 %. Вказати яким чином буде розподілено отриманий інвестиційний дохід між нею і страхувальниками (визначити відповідні суми). Вказати, який відсоток інвестиційного доходу може бути вказаний в договорі страхування життя у відповідності з чинним законодавством?

Задача 2. Страхова компанія модифікувала резерв нетто-премій страхувальника Н. Термін дії договору 4 роки. Накопичено на протязі дії договору резерву нетто-премій в сумі 15000 грн.

Модифікацію проведено в сумі 2000 грн. Вказати чи правильними є дії страхової компанії? Визначити на які складові розбивається резерв довгострокових зобов'язань і вказати яке призначення кожної з них?

Задача 3. Розрахунковий період розпочався 1 січня 2009 р. Визначити резерв незароблених премій у відповідності з діючим законодавством за наступними даними:

Надходження страхових премій: січень - 2 млн. грн.; лютий - 3,5 млн. грн.; березень - 4,5 млн. грн.; квітень - 6 млн. грн.; травень - 4 млн. грн.; червень - 3 млн. грн.; липень - 2 млн. грн.; серпень - 4 млн. грн.; вересень - 3 млн. грн.

Вказати, коли починається новий розрахунковий період і охарактеризувати недоліки розрахунку РНП методом «плаваючих кварталів».

ТЕМА 8. УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СТРАХОВИКА

Завдання 1. Надати відповідь на запитання:

1. Надати визначення платоспроможності страхової компанії.
2. Чим відрізняється поняття ліквідності від поняття пла-

тоспроможності страховика?

3. Що може загрозувати ліквідності страхової компанії?
4. Які дії може проводити страхова компанія у випадку виникнення загрози її ліквідності?
5. Які труднощі можуть виникати у страхової компанії в управлінні ліквідністю, зважаючи на реалії розвитку вітчизняного страхового ринку?
6. Які вимоги до забезпечення платоспроможності страховиків ставляться в Україні?
7. Що собою представляють вільні резерви страховика?
8. Що собою представляють нетто-активи і в який спосіб вони розраховуються?
9. Які вимоги до статутних капіталів страховиків передбачає діюче законодавство ?
10. Яким чином розраховується нормативний запас платоспроможності в Україні і в країнах ЄС? Проведіть порівняння.
11. Опишіть алгоритм проведення оцінки платоспроможності страховиків відповідно до норм діючого законодавства.
12. Охарактеризуйте методику оцінки платоспроможності з використанням показника реальної вартості активів.
13. Розробіть методику оцінки ліквідності балансу страхової компанії.

Завдання 2. Вирішити задачі:

Задача 1. Страхувальник подав до страхової компанії заяву про отримання кредиту. Договір страхування укладений 02.01.2007 р. Заява про надання кредиту зареєстрована 04.04.2008 р. За період страхування страхувальник сплатив до компанії 30000 грн. Страхова сума за договором страхування 50 тис. грн. Сума отриманого кредиту 20000 грн. Витрати на ведення справи в компанії 20 %. Ставка відсотків за кредитом 15 % річних.

Страхувальник користувався кредитом 3 місяці, після чого помер. Провести розрахунки страхового відшкодування за такою угодою.

Задача 2. Страхова компанія має договір ексцеденту суми на 10 ліній плюс додаткові 5 ліній. Власне утримання цедента становить 40

тис. ум. од. Вказати *ж будуть* розміщені ризики зі страховими сумами:

- 300 тис. ум. од;
- 1000 тис. ум. од.

Вказати, в чому полягає відмінність між пропорційним і не-пропорційним перестрахованням.

Задача 3. Страхова сума за ризиком складає 1000 тис. грн., за квотним договором перестраховано 60 %. За страховим випадком збиток дорівнює 600 тис. грн. Вказати, яким чином буде розподілено ризик і збиток між цедентом і цесіонарієм? Вказати, в яких випадках застосовується квотний договір, а в яких - договір ексцеденту суми?

ТЕМА 9. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ НАДІЙНІСТЮ СТРАХОВИКА

Завдання 1. Надати відповідь на запитання:

1. Надати визначення фінансової надійності (стійкості) страхової компанії.
2. Чим відрізняється поняття “фінансова стійкість” від поняття “платоспроможність ” страхової компанії?
3. Охарактеризуйте кожен з факторів забезпечення фінансової надійності (стійкості) страхової компанії.
4. В чому полягає мета державного нагляду за фінансовою стійкістю, і в який спосіб він здійснюється?
5. Надати визначення страхового портфелю.
6. Що на практиці розуміють під збалансованим страховим портфелем?
7. Яким чином в страховому портфелі поєднуються ризик і доходність?
8. Виходячи з наявних знань і власного бачення, охарактеризуйте кожен з задач управління страховим портфелем.
9. Надати визначення страхових резервів.
10. Які фактори впливають на формування страховиком своїх резервів?
11. Охарактеризуйте вплив кожного фактору на формування

страхових резервів з врахуванням українських реалій розвитку економіки і страхового ринку

12. Що собою представляють технічні резерви?

13. Охарактеризуйте резерв незароблених премій та метод його розрахунку в Україні.

14. Доведіть твердження, що величина резерву незароблених премій (а значить і метод його розрахунку) мають вплив на формування фінансового результату страховика від страхової діяльності.

15. Які існують додаткові технічні резерви?

16. Охарактеризуйте кожний вид додаткового технічного резерву.

17. Чому резерви зі страхування життя і з ризикових видів страхування обраховуються по різному?

18. Які існують резерви страхування життя та яким є їх економічний зміст?

19. Які фактори впливають на розмір математичних резервів страховика? Охарактеризуйте їх з врахуванням ситуації в економіці України та на вітчизняному фінансовому ринку.

20. Яких принципів має дотримуватися менеджмент страхової компанії при управлінні розміщенням коштів страхових резервів?

21. Охарактеризуйте кожен з принципів розміщення коштів страховика.

22. Яку політику розміщення коштів страхових резервів має використовувати страхова компанія, яка займається ризиковим страхуванням ?

23. Яку політику розміщення коштів страхових резервів має використовувати страхова компанія, яка займається страхуванням життя?

24. Які проблеми виникають у страхових компаній України при розміщенні коштів страхових резервів ?

25. Які операції з розміщення коштів страхових резервів дозволені компаніям, які займаються страхуванням життя та недозволені тим, які займаються ризиковим страхуванням?

26. Надати визначення перестраховання і вказати його основне призначення.

27. Вказати на основні ризики, від яких перестраховик захищає перестраховальника.

28. Що собою представляє вхідне і вихідне перестраховання?

29. Розкрити сутність факультативного і облігаторного пе-

рестраховання.

30. Розкрити зміст і вказати на принципи використання пропорційного і непропорційного перестраховання.

31. Охарактеризувати договори пропорційного перестраховання та межі їх застосування.

32. Охарактеризувати договори непропорційного перестраховання та межі їх застосування.

33. Сформувати комплекс управлінських рішень в сфері перестраховання.

34. Вказати на зміст проблем, що виникають при перестрахованні у нерезидентів.

35. Потрібно чи непотрібно приймати Закон України “Про перестраховання”? Обґрунтувати відповідь.

Завдання 2. Вирішити задачі:

Задача 1. Розрахувати суму заробленої і незаробленої премії за наступними даними:

Брутто-премія - 1000 грн.,

Термін дії договору - 100 днів;

З початку дії договору до звітної дати пройшло 80 днів.

Охарактеризувати економічну сутність резерву збитків, які відбулися, але ще не заявлені і вказати на існуючі методики його формування.

Задача 2. За звітними даними страхової компанії сума зароблених страхових премій складає:

1 квартал 2008 року - 0,5 млн. грн.;

2 квартал 2008 року - 1 млн. грн.;

3 квартал 2008 року - 1,5 млн. грн.;

4 квартал 2008 року - 0,8 млн. грн.;

1 квартал 2009 року - 0,9 млн. грн.;

2 квартал 2009 року - 1,5 млн. грн.;

3 квартал 2009 року - 1,2 млн. грн.;

4 квартал 2009 року - 1,6 млн. грн.

Знайти резерв збитків, які виникли, але ще не заявлені. Вказати, яким чином передбачається здійснювати формування резерву заявлених, але не виплачених збитків в Україні?

Задача 3. Знайти суму резерву коливань збитковості за наступними даними:

Фактичні виплати звітнього періоду - 5 млн. грн.;

Величина резерву заявлених, але не виплачених збитків - 0,5 млн. грн.;

Величина резерву збитків, які виникли, але не заявлені - 5 млн. грн.;

Сума зароблених страхових премій - 10 млн. грн.;

Сума резерву коливань збитковості на початок року - 1 млн. грн.;

Показник середнього очікуваного рівня збитковості - 0,4.

Яким чином резерв незароблених премій впливає на фінансовий результат діяльності страхових компаній?

ТЕМА 10. ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ У СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Завдання 1. Надати відповідь на запитання:

1. В чому головна відмінність виникнення фінансових криз в страхових компаніях і у інших суб'єктів господарювання?
2. Назвати специфічні чинники виникнення фінансової кризи в страхових компаніях.
3. Визначити ознаки настання фінансової кризи в страхових компаніях.
4. Надати визначення екзогенних та ендогенних факторів, що формують фінансову кризу в страховій компанії.
5. Назвати головні екзогенні фактори, що обумовлюють виникнення фінансової кризи в страхових компаніях.
6. Назвати головні ендогенні фактори, що обумовлюють виникнення фінансової кризи в страхових компаніях.
7. Назвати і охарактеризувати три види фінансових криз.
8. Назвати і охарактеризувати три фази фінансової кризи.
9. Назвати випадки, коли Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг в Україні може призначити проведення

примусової санації страховика.

10. Які заходи передбачає примусова санація страховика?

11. Які форми має реорганізація страховика?

12. Які дії мають провести учасники реорганізації страховика?

13. Визначити комплекс дій у випадку прийняття рішення про банкрутство страховика.

14. Яка черговість задоволення вимог кредиторів у випадку банкрутства страхової компанії?

15. Визначити заходи запобігання виникненню фінансової кризи в страхових компаніях, які є в розпорядженні Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг в Україні.

Завдання 2. Вирішити задачі:

Задача 1. Страхова компанія “Надра” стала членом Ядерного страхового пулу України з відповідальністю 15 млн. грн. На початок 2008 р. нею був сформований резерв катастроф в сумі 0,5 млн. грн. В 2008 році згідно з графіком нею було отримано 0,7 млн. грн. страхового платежу. Розрахувати суму резерву катастроф на кінець 2005 р. і вказати, коли компанія закінчить його формування. Розкрити сутність резерву катастроф.

Задача 2. Станом на 1.01. звітного року несплаченими залишилися 10 млн. грн. страхових претензій. В звітному періоді заявлено до виплати 14 млн. грн. страхових сум і страхових відшкодувань. За рік погашено (виплачено) 17 млн. грн. страхових сум і страхових відшкодувань. Обрахувати резерв заявлених, але не сплачених збитків на кінець періоду дослідження.

Задача 3. Страхувальник подав до страхової компанії заяву про отримання кредиту. Договір страхування укладений 03.04.2007 р. Заява про кредит подана 04.02.2008 р. На рахунку страхувальника в компанії 50000 грн. Ставка витрат на ведення справи 20 %. Сума заявленого кредиту 40000 грн. Чи видасть компанія кредит на таких умовах?

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ДИСЦИПЛІНИ «СТРАХОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

Акціонерне товариство відкритого типу - товариство, яке має статутний капітал поділений на визначену кількість акцій та акції якого можуть розповсюджуватися через відкриту передплату і купівлю-продаж на біржі.

Акціонерне товариство закритого типу - товариство, яке має статутний капітал поділений на визначену кількість акцій, які можуть розподілятися лише між засновниками та не можуть розповсюджуватися переплатою або купівлею-продажем на біржі.

Командитне товариство - господарське товариство, до якого поряд з одним або кількома учасниками, які є відповідальними щодо зобов'язань товариства усім своїм майном, належать також один або декілька учасників, відповідальність яких обмежується внеском у майно товариства.

Товариство з додатковою відповідальністю - господарське товариство, учасники якого відповідають щодо боргів товариства своїми внесками до статутного капіталу, а у випадку недостатності цих сум - додатково належним їм майном в однаковому для всіх кратному розмірі щодо внеску кожного учасника.

Повне товариство - господарське товариство, всі учасники якого займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність щодо зобов'язань товариства усім своїм майном.

Кептивна страхова компанія - компанія створена при галузі або окремому підприємстві для страхування притаманних їм ризиків.

Псевдострахові компанії - компанії, створені і зареєстровані як страхові але займаються виключно розробкою різноманітних схем з оптимізації оподаткування та вивезенням капіталу за кордон.

Фінансові ресурси - наявні у компанії грошові фонди, що формуються за рахунок власних, залучених і позикових коштів.

Кадрові ресурси - наявні у компанії працівники за профілями діяльності.

Інформаційні ресурси - створені в компанії бази даних і комунікації, що усебічно забезпечують її діяльність.

Структура компанії - система зв'язків, що існують між різними частинами організації для досягнення її мети.

Knowledge workers (знаючі працівники) - працівники, які здатні створювати нову цінність за рахунок власних знань, а не матеріальних ресурсів.

Мотивація персоналу - комплекс заходів, що формують у найманих працівників бажання виконувати свої посадові обов'язки якнайкраще.

Стратегія - довгостроковий план дій в визначеній сфері

Корпоративна стратегія - довгостроковий план розвитку компанії, який містить в собі узгоджені між собою стратегічні плани за напрямками діяльності (маркетинговий, фінансовий, інші).

Фінансова стратегія - довгостроковий план щодо формування і розміщення фінансових ресурсів компанії.

Маркетингова стратегія - комплексний довгостроковий план щодо розробки страхових послуг, їх рекламування, вибору каналів реалізації.

Місія компанії - кінцева мета діяльності компанії, затверджена установчими документами.

TEST-аналіз - аналіз зовнішнього економічного середовища, який проводиться за експертним методом.

Збалансована система показників (Balanced Scorecard) - система представляє собою концепцію стратегічного управління і виміру, що розглядає діяльність об'єкта управління з точки зору чотирьох вимірів: фінансового; ринкового (з точки зору клієнтів); внутрішніх бізнес-процесів, а також розвитку і навчання.

Стандарт ISO 9001:2000 - стандарт якості, який передбачає чотири групи процесів, пов'язаних із системою менеджменту якості (процеси управлінської діяльності керівництва, процеси забезпечення ресурсами, процеси життєвого циклу продукції, процеси оцінки, аналізу та удосконалення).

Страховий тариф - ставка страхової премії з одиниці страхової суми або з вартості об'єкта страхування за визначений період страхування.

Страхова сума - грошова сума, на яку укладений договір страхування.

Фінансовий результат від страхової діяльності - прибуток або збиток, що формується як різниця між надходженням страхових

премій і собівартістю страхової послуги (до складу собівартості входять витрати на ведення справи і витрати, пов'язані зі здійсненням страхових виплат).

Фінансовий результат від інвестиційної діяльності - прибуток або збиток, який формується в процесі операцій з інвестування коштів страхових резервів та власних коштів страховика

Зароблена страхова премія - страхова премія, отримана за договором, термін дії якого минув і страхова виплата за яким не здійснювалася.

Резерв незароблених премій - сума грошових коштів зарезервована за договорами, термін дії яких не закінчився.

Інвестиційний процес - процес прийняття інвестором рішення відносно цінних паперів, в які здійснюються інвестиції обсягів і термінів інвестування.

Платоспроможність страховика - здатність страхової компанії оплачувати як вже пред'явлені претензії, так і зобов'язання, термін виконання яких ще не наступив.

Ліквідність страховика - здатність компанії швидко розраховуватися за терміновими зобов'язаннями за рахунок наявних грошових коштів або за рахунок перетворення активів на грошові кошти.

Статутний фонд (капітал) страховика - сума внесків власників компанії у її майно (статутний капітал ризикових компаній має бути не меншим 1 млн. єро, компаній зі страхування життя - 1,5 млн. євро)

Гарантійний фонд (капітал) страховика - додатковий та резервний капітал, а також сума нерозподіленого прибутку.

Фактичний запас платоспроможності (нетто-активи) - умовна величина, яка визначається вирахуванням із вартості майна (загальної суми активів) страховика суми нематеріальних активів і загальної суми зобов'язань, у тому числі страхових.

Реальна вартість активів компанії - це умовна величина, яка характеризує здатність компанії швидко перетворювати свої активи на грошові кошти за рахунок дисконту їх вартості.

“Страховий маркетинг” - система з вивчення страхового ринку, формування ефективних каналів реалізації страхових послуг та активного впливу на споживчий попит страхувальників з метою розширення ринку збуту страхових послуг.

Страхове поле - фактичні або потенційні клієнти страхової компанії та об'єкти, які можна застрахувати.

Страхова реклама - спеціальний спосіб інформації про страхові послуги з метою цілеспрямованого повідомлення споживачів і формування попиту на них.

Маркетингове дослідження - комплекс заходів, спрямований на вивчення ситуації на страховому ринку, попиту на страхові послуги, оцінку конкурентного середовища:

Інвестиційне страхування (unit-linked) - накопичувальне страхування життя, доходи за яким залежать від результатів управління портфелем інвестицій, що забезпечені активами спеціального пайового фонду.

Паспорт страхової послуги - документ, в якому в стислій формі визначаються основні параметри страхової послуги (назва, умови, об'єкти, період, франшиза, страхові випадки, винятки);

Фінансовий супермаркет - продаж страхових, банківських інших фінансових послуг на одній торгівельній площадці.

Bancaininsurance - тісна співпраця банків і страхових компаній щодо сумісної реалізації своїх послуг клієнтам та в інших сферах діяльності.

MLM (multi-level marketing) - багаторівневий маркетинг, система заохочення людей, які продають послугу. Альтернативною назвою процесу є "мережевий маркетинг" (network marketing).

Ризик - ймовірність зазнати втрат очікуваної економічної (фінансової) користі або прямих збитків через появу непевної (випадкової) події, що стосується майнового інтересу членів суспільства.

Ризик природний - ризик, що формується під впливом природних чинників.

Ризик антропогенний - ризик, що формується під впливом діяльності людини.

Ризик спекулятивний - ризик, реалізація якого може привести до трьох ситуацій: збитки; відсутність збитків; прибутки.

Ризик чистий - ризик, за яким наслідок випадкової події завжди альтернативний: збитки або їх відсутність.

Андеррайтинг - процес прийняття ризику на страхування.

АктUARні розрахунки - процес, у ході якого визначаються витрати, необхідні на страхування даного об'єкта.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**Основна література:**

1. Плиса В. Й. Страхований менеджмент : навч. посіб. / В. Й. Плиса; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. - 377 с.
2. Страхований менеджмент : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [С. С. Осадець та ін.]; за наук. ред., д-ра екон. наук, проф. С. С. Осадця ; 30 Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». - К. : КНЕУ, 2011. - 333 с.
3. Страхований менеджмент : навч. посіб. / Куцик П. О. [та ін.]; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. - 243 с.
4. Сокиринська І. Г. Журавльова Т.О. , Аберніхіна І.Г. С 89 Страхований менеджмент. Навчальний посібник./ І.Г.Сокиринська, Т.О.Журавльова, І.Г.Аберніхіна – Дніпропетровськ: Пороги, 2016. - с. 301
5. Страхований менеджмент: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 102 с.
6. Говорушко, Т. А. Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку : монографія / Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк, О. Ю. Толстенко. К. : Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
7. Баранов А.Л. Фінанси страхових організацій. Практикум: навч. посіб. / А.Л. Баранов, О.В. Баранова. К.: КНЕУ, 2012. 215 с.
8. Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А. Нові вектори розвитку страхового ринку України: Монографія / Керівник авт. проекту д-р екон. наук., проф. О.В. Козьменко. Суми: Університетська книга, 2012. 320 с.
9. Никулина, Н. Н. Страховой менеджмент : учебное пособие / Н. Н. Никулина, Н. Д. Эриашвили. М. :ЮНИТИ-ДАНА, 2011. 703 с.
10. Стратегічне маркетингове планування в страхових компаніях: монографія / І. Л. Литовченко, .В. Рулінська, Л.В. Новошинська, В.Г.Баранова. Одеса : ИНВАЦ, 2014. 280 с.
11. Стратегічне управління страховою компанією : кол.моногр. /

В.М. Фурман, О. Ф. Філонюк, М. П. Ніколенко та ін. ; наук ред та кер. кол. авт. д-р екон. наук В. М. Фурман. К. : КНЕУ, 2008. 440 с.

12. Страхова справа. : підручник / О. Д. Вовчак. Київ : Знання, 2011. 391с.

13. Страховий менеджмент: підручник / За наук. ред. д-ра екон. наук, проф. С.С. Осадця. К.: КНЕУ, 2011. 333 с.

14. Страхування в запитаннях і відповідях. Долгошея Н.О. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 318 с. 102

15. Супрун А.А., Супрун Н.В. Страховий менеджмент. Навч. посіб. / А.А. Супрун, Н.В. Супрун. Львів: Магнолія, 2010. 300 с.

16. Шірінян Л. В. Страховий менеджмент : конспект лекцій для студентів спеціальності 7.03050801, 8.03050801 «Фінанси і кредит» денної та заочної форм навчання / Л. В. Шірінян. -К.: НУХТ, 2014. 143 с.

17. Алескерова Ю. В. Страховий менеджмент: підручник / Ю.В. Алескерова, І.Ю. Салькова, Л.І. Федоришина. Вінниця: ВНАУ, 2019. – 295 с.

Додаткова література:

21. Borysiuk O., Datsyuk-Tomchuk M., Lipovska-Makovetska N. Problems of development of insurance of market in modern conditions: Collection of scientific articles. Actual scientific research, Rome, Italy. 2018. p.111-113.

22. Баранов, А. Л. Ідентифікація страхових ризиків та її значення для управління страховим портфелем. Фінанси України. 2011. № 8. С. 115-124.

23. Борисюк О. В. Андеррайтинг як фактор забезпечення фінансової стійкості страховиків та важливий елемент страхового менеджменту. Економіка та суспільство. Випуск №20/2019 с. 604-609.

24. Борисюк О. В., Дацюк-Томчук М. Б. Проблеми розвитку страхування життя в умовах нестабільного фінансового середовища. Економічний часопис СНУ імені Лесі Українки. Випуск Том 1 № 17, 2019. с. 100-106.

25. Борисюк О. В., Стащук О. В. Оцінка фінансової безпеки страхових компаній в сучасних умовах. Інноваційні, фінансові та технічні аспекти діяльності підприємств: колективна монографія / Л.М.

Савчук, Maria Fic. Дніпро: Пороги, 2017. с.313-326.

26. Борисюк О.В. Дистрибуція страхових продуктів як важливий елемент страхового менеджменту. Економічний часопис СНУ імені Лесі Українки. Випуск №2(14), 2018р. С.131-137.

27. Борисюк О.В. Оцінка основних показників фінансової безпеки вітчизняного страхового ринку в сучасних умовах. Взаємодія банків та інших фінансових установ з підприємствами: теорія, методика і практична реальність: монографія / Л. І. Катан та Н. І. Демчук. Дніпро: Пороги, 2018. с.253-261. I

28. «4Р» маркетингу страхових компаній: монографія/ [Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А. та ін..] : кер.авт.кол. д.е.н., проф. О.В.Козьменко.- Суми: Університетська книга, 2014.- 432с.

29. Алескерова Ю. В., Астапкевич А. О.Фінансовий контроль за страховими компаніями /Алескерова Ю. В.,Астапкевич А. О// [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://repository.vsau.org/repository/getfile.php/20359.pdf>

Інтернет ресурси

30. Ліга страхових організацій. Офіційний сайт. URL: <http://uainsur.com/>.

31. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

32. Моторне (транспортне) страхове бюро України. URL: <http://www.mtsbu.kiev.ua/>.

33. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <http://www.bank.gov.ua>.

34. Форіншурер - Інтернет-журнал про страхування. Офіційний сайт. URL : <http://forinsurer.com/>.

35. Про страхування : [закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text>

36. Статистика страхового ринку України. Режим доступу : <https://forinsurer.com/stat>

37. Страхові компанії України. Режим доступу <https://forinsurer.com/links/insurancenon>